

Aansluitbeleid TenneT

(Position Paper, stand van zaken februari 2008)

Inleiding

De afgelopen periode heeft een groot aantal partijen zich bij TenneT gemeld voor aansluiting van een nieuwe elektriciteitscentrale op het Nederlandse 380 kV-net. Met name de productielocaties aan de kust zijn erg in trek. Op deze locaties is inmiddels een tekort aan transportcapaciteit op het 380 kV-net. Ook komt het 380 kV-net onder druk te staan door de groei van de productie die is aangesloten op de regionale netten. Hoe gaat TenneT hiermee om? Wat zijn de mogelijkheden voor het aansluitbeleid van TenneT? En wat zijn de verwachtingen voor de (nabije) toekomst?

Mismatch productie en net

De energiemarkt kent de afgelopen jaren een dynamische ontwikkeling. In feite was er tot de Elektriciteitswet 1998 sprake van een centraal gestuurde, geïntegreerde planning van hoogspanningsnet en nieuwe productiecentrales. Nu, in de geliberaliseerde markt, zijn de producenten vrij om te bepalen waar en wanneer zij investeren. Uit de wet volgt dat voor aansluiting van nieuw vermogen in principe elke aanvraag gehonoreerd moet worden. De bouw van nieuw vermogen neemt overigens de nodige tijd in beslag. Er zijn dus geen sturingsmogelijkheden voor TenneT: het net is volgend. Twee jaar geleden bij het opstellen van het kwaliteits- en capaciteitsplan waren er nauwelijks plannen en nu wordt de markt overspoeld door nieuwe plannen. Het gevolg is een mismatch tussen de bouw van centrales versus de capaciteit van het net. Tijdelijke, creatieve oplossingen zijn mogelijk, maar er moeten ook structurele antwoorden komen voor een drietal kernvragen:

- Hoe kan de wet- en regelgeving verbeterd en toekomstbestendig worden?
- Welke mogelijkheden heeft TenneT nu binnen de huidige kaders?
- Hoe kan er meer grip komen op informatie over nieuwbouwplannen, d.w.z. op de kwaliteit en actualiteit van de informatie?

Recente ontwikkelingen

Op het landelijk transportnet

Veel energiebedrijven willen momenteel hun nieuwe centrales vestigen in Nederland. Het afgelopen half jaar heeft TenneT voor ongeveer 7.000 megawatt aan contracten getekend voor nieuwe aansluitingen, een uitbreiding van ongeveer 35 procent ten opzichte van het huidige productievermogen in Nederland. Deze nieuwe productie-eenheden worden allemaal aangesloten op het 380kV-net. Tevens wordt er een kabel aangelegd tussen Engeland en Nederland die op het 380 kV-net wordt aangesloten.

Indien alle plannen daadwerkelijk leiden tot realisatie van de circa 7.000 MW waarvoor nu contracten zijn afgesloten, overtreft de productie te zijner tijd de binnenlandse vraag, zo is becijferd in het *Rapport Monitoring Leveringszekerheid 2006-2014*¹. Nederland blijft tot en met 2008 voor een deel afhankelijk van elektriciteit uit het buitenland. Daarna is er sprake van een omslag van importafhankelijkheid naar een exportpotentieel. Het rapport is onder meer gebaseerd op gegevens van energieproducenten maar in feite nu al achterhaald. Immers de afgelopen periode heeft zich een groot aantal partijen gemeld met additionele bouwplannen in Nederland. Opgeteld bij de bovengenoemde 7.000 MW gaat het om een totaal van bijna 15.000 MW.

Waarom willen bedrijven zich in ons land vestigen? Europees gezien ligt Nederland zeer gunstig voor het aanvoeren van brandstoffen als kolen, aardgas, vloeibaar gas en biomassa. Daarom zijn met name

¹ TenneT, *Rapport Monitoring Leveringszekerheid 2006-2014*, juli 2007

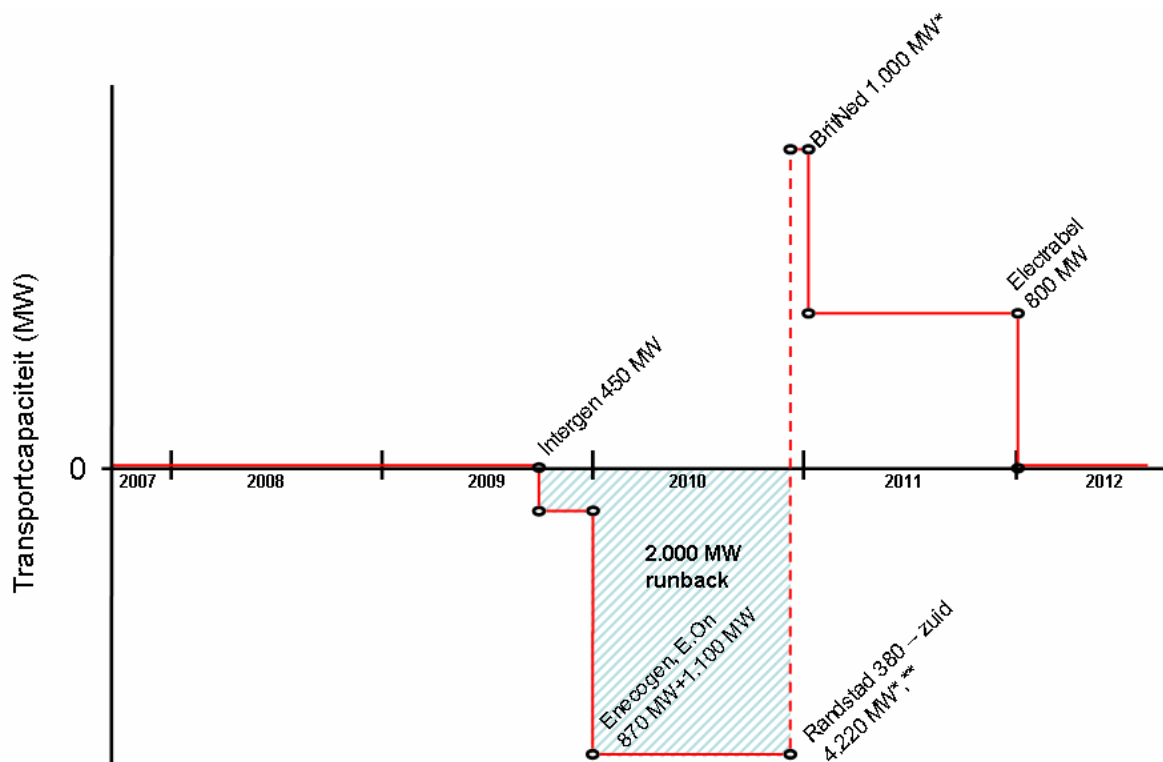
de zeelocaties in trek als vestigingsplaats voor zowel Nederlandse als buitenlandse producenten. Aan zee is bovendien voldoende koelwater beschikbaar. Daarnaast heeft ons land traditioneel een goede netinfrastructuur, met sterke internationale verbindingen. De nieuwe ontwikkeling past ook in het snel veranderende energielandschap in West-Europa. De liberalisering van de energiemarkt, meer en betere interconnecties tussen landen en intensievere samenwerking op energiegebied, jagen die veranderingen aan.

Op de regionale netten

Ook van invloed is de opkomst van grootschalige windparken op kustlocaties en biomassa-initiatieven, zoals bijvoorbeeld co-vergisting. Daarnaast is er een sterke groei van warmte/kracht-productie (WKK) bij industrie en tuinbouw. In deze sectoren zijn er plannen om nieuwe WKK installaties bij te plaatsen. De duurzame en WKK productie wordt veelal aangesloten op regionale netten. Maar doordat deze netten op hun beurt zijn gekoppeld aan het landelijk transportnet, zijn er gevolgen voor de beschikbare transportcapaciteit. Zo is er in het Westland het laatste jaar veel nieuw WKK-vermogen geplaatst en er zijn plannen voor nog meer. Daardoor is deze regio meer gaan produceren dan ze zelf nodig heeft. Het overschot levert het regionale net aan het landelijke net. Dat is een trendbreuk omdat doorgaans in de voorgaande jaren de regionale netten steeds netto afnemers zijn geweest van het landelijk transportnet. In dit specifieke geval is Westland Energie Infra de regionale netbeheerder. Op dit moment heeft zij een aansluitovereenkomst met TenneT om elektriciteit af te nemen.

Zowel de windparken in Noord-Nederland als de WKK's in het Westland liggen geografisch niet ver weg van de locaties waar de grote centrales zijn gepland die transportcapaciteit hebben gecontracteerd. Dat betekent dat dit productievermogen 'concurrereert' met de grote centrales die rechtstreeks op het landelijke net aangesloten worden. Ook hiervoor is het principe *first come, first served* van toepassing binnen de huidige wet- en regelgeving.

Door deze ontwikkelingen zijn de geldende grenzen van de huidige infrastructuur bereikt. Nieuwe aansluitingen van productie-eenheden zijn steeds moeilijker te realiseren met het huidige net. Om dit te illustreren toont onderstaande figuur de ontwikkeling van de beschikbare transportcapaciteit in Zuid-Holland als gevolg van de nieuwe aansluitingen die reeds capaciteit hebben gecontracteerd. Dit is dus nog exclusief de wens van Westland Energie Infra om aan het 380 kV net te mogen gaan leveren. De figuur op de volgende pagina geeft duidelijk weer dat vanaf 2009 het beroep op transportcapaciteit sterk stijgt.

*) De momenten van ingebruikname van de BritNed kabel en van de zuidring van de Randstad 380kV verbinding zijn weergegeven zoals ze op dit moment zijn gepland. Zo zijn ze nog afhankelijk van de goedkeuring van de pkb door de Tweede Kamer. Daardoor zijn de getoonde momenten indicatief en nog geenszins definitief. De overige momenten zijn de data waarop de afgesloten aansluitovereenkomsten van kracht worden.

***) Door de ingebruikname van de zuidring van de Randstad 380kV verbinding komt 4.220 MW beschikbaar voor nieuwe aansluitingen.

Voor de periode tot aan de realisatie van de Zuid-ring van Randstad380 is door TenneT een runback-scenario voor extra capaciteit van 2.000 MW ontwikkeld. Dit scenario maakt het mogelijk om transportcapaciteit te contracteren, maar legt bepaalde situationele beperkingen op aan de partij die op basis van deze voorwaarden wordt aangesloten. Dat betekent in de praktijk dat in tijden van krapte de ruimte om op het net in te voeden tijdelijk wordt beperkt. Het vermogen dat door het runback-scenario beschikbaar komt, is gecontracteerd door Intergen, E.On en Enecogen. TenneT heeft wel toestemming nodig van de DTe om het runback-scenario uit te mogen voeren². Voor nieuwe aanvragen is op dit moment geen capaciteit te contracteren. Daarvoor worden eerst nieuwe plannen uitgewerkt.

Externe onzekere ontwikkelingen bepalend voor de energiesector

Deze aansluitproblematiek wordt gedomineerd door grote onzekerheid over de ontwikkeling van de internationale elektriciteitsmarkt. Externe, internationale factoren bepalen de werkelijke realisatie van een groot aantal plannen die nu 'boven de markt' hangen. Partijen wachten tot op het laatste moment met een definitief groen licht voor uitvoering van hun investeringsplannen in Nederland, of elders in Europa. Zij houden rekening met de ontwikkelingen in andere Europese landen, bijvoorbeeld of de kerncentrales in Duitsland openblijven of niet. En hoe gaan landen de Europese doelstellingen van duurzame energie bereiken en wat is de richting van de CO₂-politiek? Komen er grote windparken op

² DTe, 102690 Ontwerpontheffingsbesluit TenneT-runback Maasvlakte, 12 november 2007 (zie www.dte.nl)

zee om de doelstellingen voor duurzame energie te halen? Verdere maatgevende ontwikkelingen zijn bijvoorbeeld de groei van lokale productie door stimuleringsbeleid en de toename van het elektriciteitsverbruik in relatie tot aangescherpt besparingsbeleid op de totaal geconsumeerde energie.

Creatieve en tijdelijke oplossingen

TenneT zet, vooruitlopend op structurele oplossingen, tijdelijke maatregelen in om toch nog aansluitingen te realiseren. Voor een beperkt aantal tracés is een **technische** mogelijkheid beschikbaar, namelijk het vervangen van de draden van bestaande verbindingen door zogenaamde hoge-temperatuurgeleiders waarmee de transportcapaciteit wordt verhoogd. Dat wordt momenteel voorbereid in het Noorden met het doel om daar op korte termijn (3 à 4 jaar) extra transportcapaciteit te realiseren. Hierbij zal de Hoogeveen – Zwolle in bedrijf worden gehouden. Een **operationele** maatregel die TenneT toepast is het *runback*-scenario, zoals dat hierboven is toegelicht,

Structurele aanpassing van de infrastructuur

Het is op een aantal locaties op dit moment niet langer mogelijk om nóg meer aansluitingen te realiseren. Daarom zijn er structurele uitbreidingen nodig. De uitbreiding van het hoogspanningsnet in de Randstad is daarvan een voorbeeld, maar zelfs na voltooiing van deze investering van honderden miljoenen euro's is alle beschikbare capaciteit op bijvoorbeeld de Maasvlakte al benut. En verdere uitbreidingen zijn niet één-twee-drie snel gerealiseerd. Door de lange vergunningen- en inspraakprocedures kan het tien jaar duren voordat een nieuwe verbinding er daadwerkelijk staat. Vergelijk dat met een nieuwe grote centrale, die binnen 3 à 4 jaar kan worden gebouwd.

Als Nederland op dit vlak verder wil groeien, zijn er lange termijn oplossingen voor de infrastructuur nodig. Ook op andere locaties is nog maar beperkte ruimte op het landelijke transportnet. TenneT heeft berekend dat een investering van enkele miljarden euro's nodig is om het net structureel te versterken zodat er ruimte komt voor additioneel productievermogen. De DTe zal moeten instemmen met deze plannen. Het is de verantwoordelijkheid van de overheid om te beslissen hoever TenneT hierin moet gaan.

Opties voor aanpak aansluitprocedure

TenneT hanteert, conform de huidige wet- en regelgeving, het *first come, first served*-principe voor het aansluitbeleid. Diverse marktpartijen hebben aangegeven dat deze systematiek in hun ogen niet leidt tot de meest efficiënte toewijzing van capaciteit. TenneT heeft een studie laten uitvoeren naar de mogelijkheden voor het toewijzen van capaciteit, ook vanuit het perspectief van een gunstig investeringsklimaat.³ Het principe van *first come, first served* en het gebruik van creatieve oplossingen om meer productiecapaciteit aan te sluiten worden door het onderzoeksbureau onderschreven. Er zijn echter ook verschillende aanbevelingen voor verbeteringen gedaan, waarvoor in een aantal gevallen wet- en regelgeving moet worden aangepast.

Resumé en vervolgstappen

De energiemarkt blijft sterk in ontwikkeling. TenneT wil in principe iedereen snel aansluiten en neemt daarvoor technische en operationele maatregelen, maar loopt ook tegen de grenzen van het net aan. Tegelijkertijd wil TenneT niet nodeloos investeringen in netten doen. Wat immers, als later blijkt dat (een deel van) het geplande vermogen niet, of niet in Nederland wordt gerealiseerd? In dat kader moet TenneT het feit meewegen dat nog lang niet voor alle aansluitcontracten ter waarde van circa

³ The Brattle Group, *A Review of TenneT's Connections Policy*, London July 2007

7.000 MW al een investeringsbeslissing is genomen. Externe factoren zijn daarin bepalend: het beeld van de toekomst van de Nederlandse en Europese energiemarkt is niet vastomlijnd en sterk dynamisch. Dat maakt plannen lastig. Met de DTe en het Ministerie van Economische Zaken wordt gewerkt aan een instrumentarium en een aangepaste wetgeving, die TenneT in staat stellen om zo adequaat mogelijk te reageren op deze dynamische marktontwikkelingen. De Minister van Economische Zaken heeft in december een brief naar de Tweede Kamer gestuurd met daarin een voorstel voor een pakket maatregelen dat een oplossing biedt het aansluiten van nieuwe productie.

De Minister stelt voor om

- alle mogelijkheden te gebruiken die SEV III en de rijkscoördinatieregeling uit de Wet ruimtelijke ordening bieden om procedures te versnellen;
- in aanvulling daarop om samen met TenneT en NMa/DTe te onderzoeken hoe een voorsorteren voor investeringsprojecten mogelijk kan worden gemaakt en zo snel mogelijk kan worden ingevoerd;
- om de wettelijke bepalingen rond aanmerkelijke investeringen opnieuw te bezien in overleg met TenneT en NMa/DTe.

Tevens heeft de Minister TenneT verzocht om:

- te zorgen voor meer transparantie ten aanzien van de beschikbare transportcapaciteit op het hoogspanningsnet op de verschillende locaties;
- op de kortst mogelijke termijn alle installaties direct aan te sluiten op het net en bij congestie op marktconforme wijze de capaciteit toe te wijzen.
- een systeem van mijlpalen en termijnen op te zetten met aanbatalingen of borgstellingen en daar voor zover nodig de wetgeving voor aanpassen.

Zodra een nieuwe regelgeving van kracht wordt, zal TenneT direct een aangepaste aansluitprocedure gaan toepassen. Op de website van TenneT staat meer actuele informatie over het krijgen van aansluitingen. Daar staat ook meer informatie over het systeem van congestiemanagement.

www.tennet.org/aansluitbeleid